

សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច
Royal University of law and Economics

កិច្ចការស្រាវជ្រាវ

ការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញ - លក់រថយន្ត

មុខវិជ្ជា: វិទ្យាសាស្ត្រស្រាវជ្រាវ
បង្រៀនដោយបណ្ឌិត: ព្រំ ទេវី

ជំនាញនីតិសាស្ត្រ ឆ្នាំទី២ ឆមាស១ ថ្នាក់ L2B01

ស្រាវជ្រាវដោយ: និស្សិតក្រុមទី ៣

១. គុត ម៉យ	២. ឡឺន ជានីស
៣. តាន់ ម៉េងហ៊ាង	៤. ឆន ស្រីណាំ
៥. សាយ សុវណ្ណមុនី	៦. ម៉េង ថៃវេង

ឆ្នាំសិក្សា: ២០២៥-២០២៦

ការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញ លក់រថយន្ត

១. កំណត់ចំណោទបញ្ជាក់សំខាន់

១. មូលហេតុអ្វីនាំឲ្យមានការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញ-លក់រថយន្ត?

២. កំណត់ចំណោទបញ្ជាក់បន្ថែមបន្សំ

១. តើអ្វីទៅជាការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញ-លក់រថយន្ត?

២. តើការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញ-លក់រថយន្តមាននីតិវិធីអ្វីខ្លះ?

៣. តើការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញ-លក់រថយន្តផ្តល់ផលប៉ះពាល់អ្វីខ្លះដល់ភាគីពាក់ព័ន្ធនឹងកិច្ចសន្យា
នោះ?

៣. គោលដៅនៃការស្រាវជ្រាវ

១. សិក្សាអំពីការកើតឡើងនិយមន័យ សារៈសំខាន់នៃការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញ-លក់រថយន្ត។

២. សិក្សាអំពីដំណើរការនៃការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញ-លក់រថយន្តតាមផ្លូវច្បាប់។

៣. សិក្សាអំពីផលប៉ះពាល់ដែលអាចកើតមានចំពោះភាគីពាក់ព័ន្ធក្នុងការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញ-លក់រថយន្ត
នោះ។

៤. កំណត់អថេរ

- (ហេតុ) អថេរមិនអាស្រ័យ= ភាគីណាមួយមិនបានបំពេញកាតព្វកិច្ច និងមិនគោរពទៅតាមខ្លឹមសារ
នៃកិច្ចសន្យានោះ។
- (ផល) អថេរអាស្រ័យ= កិច្ចសន្យាទិញ-លក់រថយន្តត្រូវបានរំលាយ។
- អថេរខាងក្រៅ= ក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧។
- អថេរអន្តរាគមន៍= មេធាវីធ្វើការត្រួតពិនិត្យទៅលើខ្លឹមសារកិច្ចសន្យាដែលធ្វើឲ្យមានការរំលាយកិច្ចសន្យា
នោះ។

៥. កំណត់

- តំបន់គោលដៅសម្រាប់ការប្រមូលទិន្នន័យ
- ក. ទិន្នន័យដែលមានស្រាប់
 - បណ្ណាល័យសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច
 - សៀវភៅក្រមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ២០០៧

- សៀវភៅនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី

ខ. ទិន្នន័យបឋម

- ក្រុមគោលដៅសម្រាប់ការប្រមូលទិន្នន័យបឋម អ្នកលក់ អ្នកទិញ
- បណ្ណាល័យសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច

៦. មាតិកាបណ្តោះអាសន្ន

I. សញ្ញាណទូទៅនៃការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញ-លក់

1. និយមន័យ

2. ប្រភេទនៃកិច្ចសន្យា

2.1. កិច្ចសន្យាទិញលក់មានថេរវេលាកំណត់

2.2. កិច្ចសន្យាទិញលក់មានថេរវេលាមិនកំណត់

II. មូលហេតុដែលនាំឱ្យមានការរំលាយកិច្ចសន្យា

1. ការរំលោភកិច្ចសន្យា

2. វិការៈលាក់បាំង

3. ការព្រមព្រៀងរវាងភាគី និង ករណីប្រធានសក្តិ

III. នីតិវិធីនៃការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញលក់

1. ការរំលាយកិច្ចសន្យាដោយស្របច្បាប់

2. ការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញលក់ដោយមិនស្របច្បាប់

IV. ផលប៉ះពាល់ក្រោយការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញលក់

1. ផលវិជ្ជមាន

2. ផលអវិជ្ជមាន

អារម្ភកថា

ជាកិច្ចចាប់ផ្តើម យើងខ្ញុំសូមគោរពជម្រាបសួរ លោកគ្រូ អ្នកគ្រូ សិស្ស និស្សិត ព្រមទាំងអ្នកសិក្សា ស្រាវជ្រាវទាំងអស់ពីគ្រប់មជ្ឈដ្ឋានជាទីគោរព។

យើងខ្ញុំទាំងអស់គ្នា ជាក្រុមនិស្សិតឆ្នាំទី២ ដែលកំពុងសិក្សានៅសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច បានធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវលើប្រធានបទមួយទាក់ទងទៅនឹង «ការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញ-លក់រថយន្ត»។

កិច្ចសន្យាទិញលក់ គឺជាមូលដ្ឋានគ្រឹះនៃទំនាក់ទំនងគតិយុត្តិរវាងបុគ្គល និងបុគ្គល ក្នុងការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិលើទ្រព្យសម្បត្តិ ដែលក្នុងនោះ "រថយន្ត" គឺជាចលនវត្ថុដែលមានតម្លៃ និងមានសារៈសំខាន់ក្នុងជីវភាពរស់នៅ។ យ៉ាងណាមិញ ទំនាក់ទំនងរវាងអ្នកទិញ និងអ្នកលក់ មិនមែនបញ្ចប់ត្រឹមតែការប្រគល់រថយន្ត និងការទូទាត់ប្រាក់នោះទេ។ វាក៏អាចឈានទៅដល់ដំណាក់កាលដ៏ស្មុគស្មាញមួយគឺ ការរំលាយកិច្ចសន្យា ដែលជាយន្តការច្បាប់សម្រាប់បញ្ចប់កាតព្វកិច្ចរវាងភាគី នៅពេលដែលមានការរំលោភលើការអនុវត្តកិច្ចសន្យា ឬមានវិការផ្សេងៗកើតឡើង។

ហេតុនេះហើយ ការស្រាវជ្រាវអំពី «ការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញលក់រថយន្ត» នឹងជួយបង្កើនការយល់ដឹងដល់អ្នកសិក្សាអំពីសិទ្ធិ កាតព្វកិច្ច និងនីតិវិធីនៃការទាមទារឱ្យមានការវិលត្រឡប់ទៅរកស្ថានភាពដើមវិញ ក៏ដូចជាការស្វែងយល់ពីមូលដ្ឋានគ្រឹះនៃច្បាប់កិច្ចសន្យាឱ្យកាន់តែស៊ីជម្រៅ។

យ៉ាងណាមិញ ឆ្លៀតក្នុងឱកាសនេះ យើងខ្ញុំក៏សូមខន្តីអភ័យទោសពីសំណាក់សាស្ត្រាចារ្យ លោកគ្រូ អ្នកគ្រូ និងអ្នកសិក្សាទាំងឡាយ នូវរាល់កំហុសឆ្គងដែលកើតឡើងដោយអចេតនាក្នុងការរៀបចំកិច្ចការស្រាវជ្រាវនេះ ទាំងលើផ្នែកអក្ខរាវិរុទ្ធ និងខ្លឹមសារបច្ចេកទេស។ ប្រសិនបើមានកំហុសឆ្គងត្រង់ចំណុចណាមួយក្រុមយើងខ្ញុំសូមទទួលយកនូវរាល់ការរិះគន់ដើម្បីស្ថាបនា និងសូមអធ្យាស្រ័យពីសំណាក់មិត្តអ្នកអានទាំងអស់ដោយក្តីអនុគ្រោះ។

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

ជាបឋម យើងខ្ញុំជានិស្សិតបរិញ្ញាបត្រ ផ្នែកនីតិសាស្ត្រ នៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទ នីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច ឆ្នាំសិក្សា ២០២៥-២០២៦ សូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅចំពោះ

អ្នកមានគុណទាំងពីររូបនោះគឺមាតាបិតា ដែលជាទីគោរពស្រឡាញ់របស់យើងខ្ញុំទាំងអស់គ្នា និងជាអ្នកមានគុណដ៏ធំធេងដែលមិនអាចកាត់ថ្លៃបាន។ កូនសូមសម្តែងការគោរពដឹងគុណចំពោះ លោកឪពុក អ្នកម្តាយ ដែលបានខិតខំប្រឹងប្រែងតស៊ូធ្វើការចិញ្ចឹមបីបាច់ថែរក្សាកូន តាំងពីកុមារភាពរហូតបានធំពេញវ័យ និងបានផ្តល់ការសិក្សារៀនសូត្រ ជួយទំនុកបម្រុងគ្រប់បែបយ៉ាងដល់កូន លើកទឹកចិត្តកូន ព្រមទាំងអប់រំទូន្មានកូនក្នុងគោលបំណងឱ្យកូនក្លាយជាធនធានមនុស្សល្អម្នាក់ក្នុងសង្គម។

ជាពិសេស យើងខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណដល់អ្នកគ្រូ ព្រំ ទេវី ក្នុងការណែនាំតម្រង់ទិសឱ្យយើងខ្ញុំទាំងអស់គ្នាបានយល់កាន់តែស៊ីជម្រៅលើមុខវិជ្ជា វិធីសាស្ត្រស្រាវជ្រាវ។ ម្យ៉ាងទៀតយើងខ្ញុំទាំងអស់គ្នាក៏សូមអរគុណដល់អ្នកគ្រូ ដែលបានដាក់នូវកិច្ចការស្រាវជ្រាវមួយនេះឡើង ដែលប្រៀបដូចជាការបើកបង្ហាញផ្លូវដល់យើងខ្ញុំទាំងអស់គ្នាឱ្យទទួលបានបទពិសោធន៍មួយថ្មី និងបានយល់ដឹងថែមមួយកម្រិតទៀតពីរបៀបនៃការសរសេរសៀវភៅសម្រាប់កិច្ចការស្រាវជ្រាវ។

ជាចុងបញ្ចប់ក្រុមយើងខ្ញុំសូមលើកដៃបួងសួងដល់វត្តសក្តិសិទ្ធិទាំងអស់ សូមឱ្យថែរក្សានូវលោកទាំងឡាយជួបប្រទះតែពុទ្ធពរទាំងបួនប្រការគឺ អាយុ វណ្ណៈ សុខៈ ពលៈ កុំបីឃ្លៀងឃ្លាតឡើយ។

មាតិកា

សេចក្តីផ្តើម	1
I. សញ្ញាណទូទៅនៃការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញ-លក់	2
១. និយមន័យ	2
២. ប្រភេទនៃកិច្ចសន្យា	3
២.១. កិច្ចសន្យាទិញលក់មានថេរវេលាកំណត់	3
២.២. កិច្ចសន្យាទិញលក់មានថេរវេលាមិនកំណត់	3
II. មូលហេតុដែលនាំឱ្យមានការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញ-លក់	3
១. ការរំលាយកិច្ចសន្យា	3
២.១.១. ការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញដោយបញ្ញត្តិមូលដ្ឋាន	4
២.១.២. ការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញដែលកំណត់ដោយច្បាប់	6
២.១.៣. ការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញដែលកំណត់នៅក្នុងកិច្ចសន្យា	6
២.១.៤. ការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញដោយផ្អែកលើបញ្ញត្តិពិសេស	6
២. វិការៈលាក់បាំង	7
៣. ការព្រមព្រៀងរវាងភាគី និង ករណីប្រធានសក្តិ	8
៣.៣.១. ការរំលាយកិច្ចសន្យាដោយការព្រមព្រៀងរវាងភាគី	8
៣.៣.២. ការរំលាយកិច្ចសន្យាដោយករណីប្រធានសក្តិ	9
III. នីតិវិធីនៃការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញ-លក់	10
១. ការរំលាយកិច្ចសន្យាដោយស្របច្បាប់	10

២. ការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញលក់ដោយមិនស្របច្បាប់.....	11
IV. ផលប៉ះពាល់ក្រោយការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញលក់.....	11
១. ផលវិជ្ជមាន	12
២. ផលអវិជ្ជមាន	12
សេចក្តីសន្និដ្ឋាន	13
អនុសាសន៍	14
គន្ថនិទ្ទេស	1
ឧបសម្ព័ន្ធ.....	2

សេចក្តីផ្តើម

ក្នុងសង្គមសេដ្ឋកិច្ចសម័យបច្ចុប្បន្ន ការទិញ និងលក់ថយន្តបានក្លាយជាការធ្វើប្រតិបត្តិការពាណិជ្ជកម្ម មួយដែលមានសារៈសំខាន់ និងកើតមានជាញឹកញាប់ក្នុងជីវិតប្រចាំថ្ងៃ។ ដើម្បីធានាសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចរបស់ ភាគីទាំងពីរ ការទិញ-លក់ថយន្តត្រូវធ្វើឡើងតាមរយៈកិច្ចសន្យាដែលមានលក្ខខណ្ឌ និងការព្រមព្រៀង ច្បាស់លាស់រវាងអ្នកទិញ និងអ្នកលក់។ កិច្ចសន្យានេះមានតួនាទីសំខាន់ក្នុងការកំណត់កាតព្វកិច្ចរបស់ភាគី ទាំងពីរ និងជាមូលដ្ឋានក្នុងការដោះស្រាយជម្លោះដែលអាចកើតមាន។ ដូច្នេះការស្រាវជ្រាវប្រធានបទនេះ អាច ជួយឲ្យយើងកាន់តែយល់ដឹងពីបញ្ហា និងដំណោះស្រាយតាមផ្លូវច្បាប់ ។

ការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញ លក់ថយន្ត ក៏ជាបញ្ហាសំខាន់ដែលអាចប៉ះពាល់ដល់ភាគី។ នៅក្នុងការ រំលាយកិច្ចសន្យាគេបង្កើតកិច្ចសន្យាដើម្បីឲ្យមានចំណងគតិយុត្តរវាងភាគីទាំងសងខាងនូវសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ច របស់ខ្លួនដូចមានចែងក្នុងការរំលាយកិច្ចសន្យា។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ ក្នុងអនុវត្តជាក់ស្តែង ការទិញ-លក់ ថយន្តមិនតែងតែដំណើរការបានដោយរលូនជានិច្ចទេ មានករណីជាច្រើនដែលភាគីមួយ ឬភាគីទាំងពីរមិន អាចបំពេញកាតព្វកិច្ចតាមលក្ខខណ្ឌដែលបានព្រមព្រៀងក្នុងកិច្ចសន្យា ដូចជា ការមិនបង់ប្រាក់តាមកាល កំណត់ ការមិនប្រគល់ថយន្តតាមលក្ខខណ្ឌ ឬការរកឃើញបញ្ហាបច្ចេកទេសនៃថយន្ត។ ករណីទាំងនេះអាច នាំឲ្យមានការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញ-លក់ថយន្ត។

ដោយហេតុនេះ ការសិក្សាអំពីការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញ-លក់ថយន្ត គឺមានសារៈសំខាន់ណាស់ ដើម្បី យល់ដឹងអំពីមូលហេតុ លក្ខខណ្ឌ និងនីតិវិធីនៃការរំលាយកិច្ចសន្យា ព្រមទាំងផលប៉ះពាល់ផ្លូវច្បាប់ដែលអាច កើតឡើង។ ការយល់ដឹងអំពីបញ្ហានេះនឹងជួយឲ្យភាគីទាំងពីរអាចការពារសិទ្ធិ និងផលប្រយោជន៍របស់ខ្លួន បានយ៉ាងមានប្រសិទ្ធភាព និងអាចដោះស្រាយជម្លោះដោយស្របតាមច្បាប់ ។

អាស្រ័យហេតុនេះ ដើម្បីងាយស្រួលក្នុងការយល់ដឹងឲ្យកាន់ច្បាស់លាស់អំពីខ្លឹមសារនេះ យើងត្រូវស្វែង យល់ដឹងឲ្យកាន់តែច្បាស់ក្នុងចំណុចនីមួយៗ។

ការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញ លក់វេយ្យន្ត

I. សញ្ញាណនូវទៅនៃការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញ លក់

១. និយមន័យ

ការរំលាយកិច្ចសន្យាជាវិធានមួយក្នុងចំណោមបី ដែលភាគីអាចយកមកប្រើបាន ក្នុងករណីភាគីម្ខាងទៀតមិនបានអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដែលកំណត់ក្នុងកិច្ចសន្យា។ និយមន័យនៃការរំលាយកិច្ចសន្យា ត្រូវបានកំណត់តាមមាត្រា ៤១១ កថាខណ្ឌទី ១ ដែលសំដៅទៅលើសកម្មភាពឯកតោភាគី ដែលធ្វើឱ្យភាគីទាំងសងខាងនៃកិច្ចសន្យារួចផុតពីករណីយកិច្ចរបស់ខ្លួននៅក្នុងកិច្ចសន្យា លើកលែងតែករណីយកិច្ចសងសំណងនៃការខូចខាតតែ ប៉ុណ្ណោះ។ ការរំលាយកិច្ចសន្យាអាចធ្វើដោយភាគីតែម្ខាងនៃកិច្ចសន្យា ដោយមិនចាំបាច់មានការព្រមព្រៀងពីភាគី ម្ខាងទៀតទេ ព្រោះការរំលាយកិច្ចសន្យាជាសកម្មភាពឯកតោភាគី ដែលជាសកម្មភាពនៃការបង្កើតការកែប្រែ ឬ ការរំលត់កាតព្វកិច្ច ដោយការបង្ហាញឆន្ទៈនៃការចាត់ចែងទ្រព្យដោយភាគីម្ខាង ឬដោយអនុវត្តសិទ្ធិដែលបាន ទទួលតាមកិច្ចសន្យា ឬតាមបញ្ញត្តិនៃច្បាប់¹។

ក្នុងន័យម្យ៉ាងទៀត ការរំលាយកិច្ចសន្យា កើតមានឡើងនៅពេលដែលភាគីម្ខាង បានអនុវត្តកាតព្វកិច្ច របស់ខ្លួន ហើយស្របគ្នានេះភាគីម្ខាងទៀតបដិសេធក្នុងការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន។ ហេតុដូច្នេះ ភាគីដែល បានអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន ម្ខាងទៀតឡើយ។ អាចសុំទាមទាររំលាយកិច្ចសន្យាបានដោយមិនចាំបាច់មានការព្រមព្រៀងពីភាគី²។

ទន្ទឹមគ្នានេះការរំលាយកិច្ចសន្យា ជាការបង្ហាញឆន្ទៈលុបចោលនូវអានុភាពនៃកិច្ចសន្យាដោយភាគីម្ខាង ដោយផ្អែកទៅលើមូលហេតុកំណត់មួយដែលកើតឡើងក្រោយពេលធ្វើកិច្ចសន្យា³។

¹ សេចក្តីពន្យល់អំពីក្រមរដ្ឋប្បវេណី ទំព័រ ១៧៦។

² សាស្ត្រាចារ្យ ជិន វណ្ណារ៉ា, នីតិកិច្ចសន្យា, ឆ្នាំ២០១៣, ទំព័រទី ១៧៧-១៧៨។

³ សមិទ្ធផលនៃគម្រោងរបស់ប្រព័ន្ធច្បាប់, និងគុណការ, ក្រមរដ្ឋប្បវេណី និងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី, ភាគ១ (ភ្នំពេញ៖ ក្រសួងយុត្តិធម៌បោះពុម្ពលើក ទី ១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥)។

២. ប្រភេទនៃកិច្ចសន្យា

២.១. កិច្ចសន្យាទិញលក់មានថេរវេលាកំណត់

កិច្ចសន្យាទិញលក់មានថេរវេលាកំណត់ គឺជាកិច្ចសន្យាទិញលក់ដែលមានការកំណត់រយៈពេលច្បាស់លាស់ ថា កិច្ចសន្យានឹងមានសុពលភាពពីថ្ងៃណាដល់ថ្ងៃណា។ នៅពេលដល់ថ្ងៃបញ្ចប់ កិច្ចសន្យានឹងផុតសុពលភាពដោយស្វ័យប្រវត្តិ លើកលែងតែភាគីទាំងពីរប្រមូលបន្ត។

ឧទាហរណ៍៖

- កិច្ចសន្យាទិញលក់ដែលកំណត់ថា ត្រូវបង់ប្រាក់ និងផ្ទេរកម្មសិទ្ធិ ក្នុងរយៈពេល ៣០ ថ្ងៃ។
- កិច្ចសន្យាផ្គត់ផ្គង់ទំនិញ ដែលមានរយៈពេល ១ ឆ្នាំ។

២.២. កិច្ចសន្យាទិញលក់មានថេរវេលាមិនកំណត់

កិច្ចសន្យាទិញលក់មានថេរវេលាមិនកំណត់ គឺជាកិច្ចសន្យាទិញលក់ដែលមិនបានកំណត់រយៈពេលច្បាស់លាស់ថានឹងបញ្ចប់នៅពេលណា។ កិច្ចសន្យានេះនឹងបន្តមានសុពលភាព រហូតដល់ភាគីណាមួយជូនដំណឹងបញ្ចប់ ឬមានហេតុការណ៍ដែលធ្វើឲ្យកិច្ចសន្យាបញ្ចប់។

ឧទាហរណ៍៖

- កិច្ចសន្យាផ្គត់ផ្គង់ទំនិញជាប្រចាំ ដោយមិនកំណត់ថាបញ្ចប់ថ្ងៃណា។
- ការទិញលក់ទំនិញជាបន្តបន្ទាប់ ដែលអាចបញ្ឈប់បានដោយជូនដំណឹងជាមុន។

II. មូលហេតុដែលនាំឲ្យមានការរំលាយកិច្ចសន្យាលក់ទិញ

ជាធម្មតាការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញ លក់រថយន្តជាញឹកញយដែលតែងតែកើតមានឡើងក្រោយពេលការបង្កើតកិច្ចសន្យាត្រូវបានលក់(រំលាយ) ។ ការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញលក់រថយន្តនេះ តែងតែកើតឡើងដោយសារកត្តាជាច្រើន មានដូចជា៖

១. ការរំលាយកិច្ចសន្យា

ជាទូទៅ ការរំលាយកិច្ចសន្យា គឺជាវិធីមួយក្នុងចំណោមវិធីទាំងបី នៃការសង្គ្រោះកិច្ចកិច្ចសន្យាសុពលភាពមួយ។ តាមធម្មតាកិច្ចសន្យាមួយមានសុពលភាពដោយសារតែគ្មានវិការណ៍មួយកើតឡើងនៅក្នុងអំឡុងពេលបង្កើតកិច្ចសន្យា។ បើសិនជាមានវិការណ៍ផ្សេងៗនៅអំឡុងពេលដែលចាប់ផ្តើមបង្កើតកិច្ចសន្យានោះកិច្ច

សន្យានោះមិនមានសុពលភាពទេពោលកិច្ចសន្យានោះត្រូវបានមោឃភាពចោល។ដូចនេះបន្ទាប់ពីកិច្ចសន្យា មួយមាន សុពលភាពហើយ វាអាចមានបញ្ហាផ្សេងៗ កើតឡើង នៅពេលដែលភាគីម្ខាងនៃកិច្ចសន្យាបានរងនូវ ការបំពានពីភាគីម្ខាងទៀត នៃកិច្ចសន្យាតាមរយៈការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ។ នៅពេលដែលភាគីមានការមិនអនុ វត្តកាតព្វកិច្ច នៃកិច្ចសន្យា ការសង្គ្រោះនៃកិច្ចសន្យាត្រូវបានបង្កើតឡើងតាមរយៈបីប្រភេទ ទីមួយការអនុវត្ត ដោយបង្ខំ ទីពីរការទាមទារសំណងការខូចខាត និងទីបី ការរំលាយកិច្ចសន្យា។ ក្នុងករណីខ្លះ ភាគីនៃកិច្ចសន្យា អាចជ្រើសរើសពហុមធ្វេចបាចយសង្គ្រោះបាន មានន័យថាភាគីនៃកិច្ចកិច្ចសន្យាអាចជ្រើសរើសមធ្វេចបាចយស ង្គ្រោះបានច្រើនយ៉ាងមកអនុវត្តក្នុងការសង្គ្រោះកិច្ចសន្យា លើលេងតែមធ្វេចបាចយទាំងនោះមានភាពផ្ទុយគ្នា ។ យើងអាចនិយាយបានថា ការរំលាយកិច្ចសន្យា គឺជាមធ្វេចបាចយចុងក្រោយសម្រាប់ធ្វើការដោះស្រាយនៅពេល ដែលភាគីមិនព្រមអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ។ នៅចំណុចបន្ទាប់យើងនឹងស្វែងយល់សម្ព័ន្ធពីទិដ្ឋភាពជុំវិញពីមូលហេតុ នៃការរំលាយកិច្ចសន្យាលក់ទិញ ។

២.១.១.ការរំលាយកិច្ចសន្យាលក់ទិញដោយបញ្ញត្តិមូលដ្ឋាន

ភាគីម្ខាងនៃកិច្ចសន្យាបានដាស់តឿនឱ្យភាគីម្ខាងទៀត ដែលមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចតាមពេលកំណត់ ដោយកំណត់អំឡុងពេលសមរម្យដើម្បីឱ្យអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ហើយកាតព្វកិច្ចនោះមិនត្រូវបានអនុវត្តក្នុងអំឡុង ពេលនោះ។ យោងទៅលើអត្ថន័យខាងលើនេះ យើងអាចកំណត់បានលក្ខខណ្ឌចំនួន០៤ (បួន) ដែលកើត មានឡើង៖

❖ លក្ខខណ្ឌទី១: ការយឺតយ៉ាវក្នុងការអនុវត្តកាតព្វកិច្ច

កូនបំណុលត្រូវចាត់ទុកថា មានការយឺតយ៉ាវក្នុងការអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ក្នុងករណីដែលខ្លួនមិនអនុវត្ត កាតព្វកិច្ច នៅពេលដែលបានកំណត់ដូចខាងក្រោម៖

- ករណីដែលមានកំណត់ពេលពិតប្រាកដ (កាលបរិច្ឆេទកំណត់ជាក់លាក់ក្នុងកិច្ចសន្យា)
- ករណីដែលមានពេលកំណត់មិនពិតប្រាកដ (ពេលណាមួយដែលត្រូវតែមកដល់ តែមិនដឹងច្បាស់ ថា ពេលណា)។ ឧទាហរណ៍: លោក ក បានសន្យាថានឹងសងប្រាក់មកឱ្យកញ្ញា ខ នៅពេលដែល លោក បានទទួលមត៌ក តាមរយៈសន្តតិកម្ម នោះពេលដែលលោក ក ដឹងថាលោកបានទទួលមត៌ក ហើយ បើលោកមិនសងប្រាក់មកកញ្ញា ខ វានឹងក្លាយទៅជាការការយឺតយ៉ាវក្នុងការអនុវត្ត។
- ករណីដែលមិនកំណត់អំឡុងពេល (តែកូនបំណុលទទួលបានការទាមទារឱ្យអនុវត្តកាតព្វកិច្ច)។

❖ លក្ខខណ្ឌទី២: ការដាស់តឿនដោយកំណត់អំឡុងពេលសមរម្យ

ដូច្នេះប្រសិនបើភាគីណាម្ខាងយឺតយ៉ាវក្នុងការអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ភាគីម្ខាងទៀតត្រូវដាស់តឿនភាគីម្ខាងឱ្យ អនុវត្តនូវកាតព្វកិច្ចនោះដោយកំណត់អំឡុងពេលសមរម្យ។ ចំពោះអំឡុងពេលសមរម្យនេះ គឺមិនមែនជាកា

គណនាអំឡុងពេលចាំបាច់ស្ថាពរនោះទេ ប៉ុន្តែវាជាការគណនាអំឡុងពេលដោយសន្និដ្ឋានថាការរៀបចំដើម្បី អនុវត្តមួយភាគធំធ្វើរួចរាល់ហើយ។ ម្យ៉ាងទៀតទោះបីជាការដាស់តឿននោះកំណត់អំឡុងពេលមិនសមរម្យ ឬ មិនបានកំណត់អំឡុងពេលក៏ការរំលាយកិច្ចសន្យានៅតែអាចធ្វើបានដែរ នៅពេលដែលអំឡុងពេលនោះបាន កន្លងផុតទៅ។ ក្នុងន័យនេះចង់បញ្ជាក់ថា បើទោះបីជាគ្មានការដាស់តឿនក៏ដោយក៏កូនបំណុលត្រូវតែអនុវត្ត កាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួននៅពេលកំណត់បានមកដល់ ហើយបើមានការយឺតយ៉ាវក៏ជាទូទៅកូនបំណុលក៏គួរតែបាន រៀបចំនូវការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនបានមួយភាគធំដែរទើបបញ្ញត្តិនេះបានផ្តល់អំឡុងពេលសមរម្យបន្ថែម ក្រោយពីការដាស់តឿន ជាការគ្រប់គ្រាន់ទៅហើយ ដើម្បីឱ្យកូនបំណុលអាចបំពេញកាតព្វកិច្ចដែលខ្លះចំពោះ ម្ចាស់បំណុលបាន។

❖ លក្ខខណ្ឌទី៣: អំឡុងពេលសមរម្យបានកន្លងផុត

នៅពេលកូនបំណុលមិនបានអនុវត្តកាតព្វកិច្ចក្នុងអំឡុងពេលដាស់តឿននោះទេ បើទោះបីជាម្ចាស់ បំណុលបានដាស់តឿនដោយកំណត់អំឡុងពេលសមរម្យក៏ដោយនោះម្ចាស់បំណុលអាចធ្វើការរំលាយកិច្ច សន្យាបានដោយមិនចាំបាច់អះអាងអំពីការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់កូនបំណុលនៅពេលកំណត់ និងអំឡុង ពេលដាស់តឿននោះទេ។ ប្រសិនបើកូនបំណុលចង់តវ៉ានោះគប្បីវាជាកាតព្វកិច្ចរបស់កូនបំណុលក្នុងការរក សំអាងមកបញ្ជាក់ពីការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន។

❖ លក្ខខណ្ឌទី៤: ការអនុវត្ត ឬសំណើផ្តល់ការសងកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន

ចំណុចនេះមិនបានកំណត់នៅក្នុងមាត្រានោះទេ ប៉ុន្តែនៅក្នុងកិច្ចសន្យាអញ្ញាញដើម្បីអាចចាត់ទុកបាន ថាភាគីយឺតយ៉ាវក្នុងការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដោយបំពានកិច្ចសន្យាធ្ងន់ធ្ងរនោះលុះត្រាតែភាគីម្ខាងទៀតគប្បីត្រូវអនុ វត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន (ស្នើផ្តល់ការសង) ជាមុនសិន។

ឧទាហរណ៍៖ ក្នុងកិច្ចសន្យាលក់ទិញអ្នកលក់អាចប្រកែកមិនព្រមប្រគល់វត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុបានរហូតដល់ ពេល ដែលអ្នកទិញបានផ្តល់ការសង។ រីឯអ្នកទិញក៏អាចមិនព្រមបង់ថ្លៃទិញបានរហូតដល់ពេលដែលអ្នកលក់ បាន ផ្តល់កម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យារបស់ខ្លួន។ ដូចនេះបង្ហាញឱ្យឃើញថាភាគីមានសិទ្ធិតវ៉ាឱ្យអនុវត្តព្រមគ្នា ហើយភាគី ក៏ អាចបដិសេធក្នុងការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន បានរហូតដល់ពេលដែលភាគីម្ខាងទៀតបានអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ចំពោះខ្លួនផងដែរ។

នៅពេលដែលកូនបំណុលរៀបចំសព្វគ្រប់នូវការកាត់សម្រាប់សង និងទាមទារឱ្យម្ចាស់បំណុលទទួល ការសង ហៅថាសំណើផ្តល់ការសង។^៤ ឧទាហរណ៍៖ នៅក្នុងកិច្ចសន្យាលក់ទិញរថយន្តមួយអ្នកលក់បានប្រាប់ថ្ងៃដែលត្រូវប្រគល់រថយន្តដល់អ្នកទិញ ហើយបានត្រៀមឡាននោះនៅផ្ទះរបស់ខ្លួន។

២.១.២. ការរំលាយកិច្ចសន្យាលក់ទិញដែលកំណត់ដោយច្បាប់

ការរំលាយកិច្ចសន្យាដែលកំណត់ដោយច្បាប់គឺជាការរំលាយកិច្ចសន្យាផ្អែកតាមមូលហេតុណាមួយដែលមានកំណត់ក្នុងច្បាប់ហេតុនេះក្នុងករណីមូលហេតុណាមួយដែលមានបញ្ញត្តិក្នុងច្បាប់ត្រូវបានបំពេញភាគីនោះអាចរំលាយកិច្ចសន្យា។ ចំពោះសិទ្ធិរំលាយសន្យាដែលកំណត់ក្នុងច្បាប់ត្រូវបានបញ្ញត្តិឡើងចាប់ពីមាត្រា ៤០៧ ដល់៤១៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧^៥។

ឧទាហរណ៍៖ នៅក្នុងករណីដែល ក មិនបានប្រគល់នូវកម្មវត្ថុ(រថយន្ត)នៅក្នុងអំឡុងពេលសមរម្យ នៅក្រោយពេលបរិច្ឆេទទេ ទោះបីជាមានការដាស់តឿនរបស់ ខ នោះ ខ អាចលើឡើងអំពីការរំលាយកិច្ចសន្យាបាន។ នៅក្នុងករណីនេះការរំលាយកិច្ចសន្យារបស់ ខ ត្រូវបានអនុវត្តដោយផ្អែកលើមាត្រា ៤០៨ កថាខណ្ឌទី ១ ចំណុច ក នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧ ។^៦

២.១.៣. ការរំលាយកិច្ចសន្យាលក់ទិញដែលកំណត់នៅក្នុងកិច្ចសន្យា

ការរំលាយកិច្ចសន្យាដែលមានកំណត់ក្នុងកិច្ចសន្យា គឺជាការរំលាយដោយមូលហេតុ ដែលភាគី បានកំណត់ជាមុននៅក្នុងកិច្ចសន្យា មានន័យថាភាគីម្ខាង ឬសងខាងអាចរំលាយកិច្ចសន្យាបាន ដោយផ្អែកលើកិច្ចសន្យានោះតែម្តង ។

ឧទាហរណ៍៖ ប្រសិនបើភាគីនៃកិច្ចសន្យា បានធ្វើការព្រមព្រៀងគ្នា នៅក្នុងកិច្ចសន្យាជាមុនថា អ្នកទិញអាចរំលាយកិច្ចសន្យាជាឯកតោភាគីនៅពេលណាក៏បានក្នុងរយៈពេលបីសប្តាហ៍ក្រោយពេលប្រគល់នូវកម្មវត្ថុ(រថយន្ត)ដូច្នេះ អ្នកទិញអាចរំលាយកិច្ចសន្យាបាន តាមលក្ខខណ្ឌដែលមានចែងនៅក្នុងកិច្ចសន្យានោះផ្ទាល់ ។

២.១.៤. ការរំលាយកិច្ចសន្យាលក់ទិញដោយផ្អែកលើបញ្ញត្តិពិសេស

ការរំលាយកិច្ចសន្យាដោយផ្អែកលើបញ្ញត្តិពិសេសត្រូវបានកំណត់ ទៅតាមកិច្ចសន្យាសំខាន់នីមួយៗ ដាច់ដោយឡែកពីគ្នាដូចជា កិច្ចសន្យាលក់ទិញ កិច្ចសន្យាជួល (ភតិសន្យា) និងកិច្ចសន្យាម៉ៅការជាដើម ។

^៤ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០ ឆ្នាំ ២០០៧, មាត្រា៤៥៣។

^៥ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី មាត្រា៤០៧-៤១៤។

^៦ មាត្រា ៤០៨ កថាខណ្ឌទី១(ក) នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី។

ឧទាហរណ៍៖ នៅក្នុងមាត្រា៦៦៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីបានបញ្ជាក់ថាម្ចាស់ការអាចរំលាយកិច្ចសន្យា នៅពេលណាក៏បាន ដោយសងសំណងនៃការខូចខាតរហូតដល់ពេលដែលអ្នកម៉ៅការ បានសម្រេចការងារ ។ នេះជាសិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យារបស់ម្ចាស់ការនៅក្នុងកិច្ចសន្យាម៉ៅ ។^៧

២. វិការៈលាក់បាំង

វិការៈលាក់ មានន័យថា ជាការខូចខាតឬបញ្ហាមួយដែលមានស្រាប់នៅលើវត្ថុដែលបានលក់ ប៉ុន្តែមិនអាចមើលឃើញបានតាមការពិនិត្យធម្មតា ហើយអ្នកលក់មិនបានប្រាប់ឲ្យអ្នកទិញដឹងជាមុន។ វិការៈនេះធ្វើឲ្យវត្ថុដែលទិញមិនអាចប្រើប្រាស់បានតាមគោលបំណង ឬធ្វើឲ្យតម្លៃរបស់វត្ថុធ្លាក់ចុះយ៉ាងសំខាន់។

នៅក្នុងកិច្ចសន្យាទិញលក់ អ្នកមានកាតព្វកិច្ចធានាថាវត្ថុដែលខ្លួនលក់គ្មានវិការៈលាក់បាំង។ ប្រសិនបើបន្ទាប់ពីការទិញលក់ អ្នកទិញរកឃើញថាវត្ថុនោះមានវិការៈលាក់បាំងដែលមានស្រាប់មុនពេលប្រគល់ នោះអ្នកទិញអាចមានសិទ្ធិស្នើសុំឲ្យរំលាយកិច្ចសន្យា ឬទាមទារឲ្យបន្តតម្លៃ។

តាម ក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៧ បានកំណត់ថា អ្នកលក់មានកាតព្វកិច្ចធានាគុណភាពវត្ថុដែលខ្លួនលក់ និងត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះវិការៈលាក់បាំង។ ការទទួលខុសត្រូវនេះបានបញ្ជាក់នៅក្នុង ក្រមរដ្ឋប្បវេណី មាត្រា៥៣៥ និង មាត្រា៣៣៩ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការធានាវិការៈរបស់វត្ថុ។

ឧទាហរណ៍៖

បុគ្គល ក លក់រថយន្តមួយឲ្យបុគ្គល ខ ។ ខាងក្រៅរថយន្តមើលទៅល្អ ប៉ុន្តែបន្ទាប់ពីទិញលោក ខបានឃើញថា ម៉ាស៊ីនខូចធ្ងន់ដែលមានស្រាប់ពីមុន។ ករណីនេះចាត់ទុកថាជាវិការៈលាក់បាំង ហើយលោកខ អ្នកទិញអាចមានស្នើសុំរំលាយកិច្ចសន្យា ឬ ទាមទារសំណងពីលោក ក ។

ដូច្នេះ វិការៈលាក់បាំង គឺជាមូលហេតុសំខាន់មួយដែលអាចនាំឲ្យមានការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញលក់ ព្រោះវាប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិ និងផលប្រយោជន៍របស់អ្នកទិញ ហើយច្បាប់បានផ្តល់ការការពារដល់អ្នកទិញក្នុងករណីនេះ ។^៨

^៧ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, មាត្រា ៦៦៣។
^៨ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី មាត្រា ៥៣៥។

៣. ការព្រមព្រៀងរវាងភាគី និង ករណីប្រធានសក្តិ

៣.៣.១. ការរំលាយកិច្ចសន្យាដោយការព្រមព្រៀងរវាងភាគី

ការរំលាយកិច្ចសន្យាដោយការព្រមព្រៀងសំដៅលើការព្រមព្រៀងរំលាយកិច្ចសន្យាដោយគូភាគីទាំង អស់ដែលបានចូលរួមក្នុងកិច្ចសន្យានោះដោយផ្អែកលើការរំលាយប្រកបទៅដោយឆន្ទៈព្រមព្រៀងគ្នាក្រោយការ បង្កើតកិច្ចសន្យានោះហើយដើម្បីផលប្រយោជន៍រៀងៗខ្លួន។^៩

បើទោះបីជាកិច្ចសន្យាត្រូវបានបង្កើតឡើងហើយក៏ដោយភាគីទាំងពីរអាចព្រមព្រៀងគ្នាថាត្រូវបញ្ចប់ ឬ រំលាយកិច្ចសន្យានោះវិញបានប្រសិនបើពួកគេចាត់ទុកថាការបន្តអនុវត្តកិច្ចសន្យាមិនមានប្រយោជន៍ ឬមានការ ផ្លាស់ប្តូរស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ច និងពាណិជ្ជកម្មដែលធ្វើឲ្យការអនុវត្តកិច្ចសន្យាមិនសមស្របទៀត។ ការរំលាយកិច្ច សន្យាដោយការព្រមព្រៀងគឺជាវិធីមួយដែលបញ្ចប់កាតព្វកិច្ចរវាងភាគីដោយសន្តិវិធី ហើយភាគីណាម្នាក់អាច កំណត់លក្ខខណ្ឌបន្ថែម ដូចជា ការសងប្រាក់ ការសងទំនិញ ឬការទូទាត់សំណងទៅតាមការទាមទារនិងឆន្ទៈ របស់ខ្លួនដោយមានការយោគយល់តាមទំនាក់ទំនងផ្សេងៗប្រសិនបើមានការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចមួយផ្នែករួច ហើយ។

សិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យាតាមការព្រមព្រៀង ករណីនេះមានលក្ខណៈងាយស្រួលជាងគេព្រោះថាបើ ទោះបីជាគ្មានការកំណត់សិទ្ធិក្នុងការរំលាយក៏ដោយ ក៏ភាគីម្ខាងមានសិទ្ធិរំលាយបានដែរប្រសិនបើមានការព្រម ព្រៀងរបស់ភាគីម្ខាងទៀតនៃកិច្ចសន្យានោះ ។បង្កើតកិច្ចសន្យាជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ពីព្រោះវាមានភាពងាយ ស្រួលដល់ភាគី ក្នុងការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរួមទាំងមានអំណះអំណាងច្បាស់លាស់ក្នុងការតវ៉ាតាមផ្លូវច្បាប់នៅ ពេលកើតមានវិវាទ។^{១០}

ប៉ុន្តែត្រង់ចំណុចនេះច្បាប់បានចែងការពារដល់ផលប្រយោជន៍របស់តតិយជនដោយមិនអនុញ្ញាតឲ្យការ រំលាយកិច្ចសន្យានេះ ជាហេតុធ្វើឲ្យមានការខូចខាត ដល់ផលប្រយោជន៍របស់តតិយជនឡើយ ។^{១១}

ឧទាហរណ៍៖ ក្រុមហ៊ុន A បានចុះកិច្ចសន្យាលក់រថយន្ត៥០០ គ្រឿងឲ្យក្រុមហ៊ុន B ដើម្បីយកទៅលក់ បន្ត។ បន្ទាប់ពីបានអនុវត្តកិច្ចសន្យារយៈពេលមួយក្រុមហ៊ុន B បានទទួលរថយន្តបានត្រឹមតែ ២០០ គ្រឿង ប៉ុណ្ណោះ ប៉ុន្តែក្រោយមកអាជីវកម្មក្រុមហ៊ុន B ត្រូវបានផ្អាកដោយសារបញ្ហាហិរញ្ញវត្ថុ។ ដោយសារតែហេតុនេះ ក្រុមហ៊ុន B មិនមានតម្រូវការទិញរថយន្តដែលនៅសល់ទៀតឡើយហើយក្រុមហ៊ុន B បានធ្វើការពិភាក្សា ជាមួយក្រុមហ៊ុន A ដើម្បីស្វែងរកដំណោះស្រាយសមស្រប ដោយមិនឲ្យមានការខាតបង់ធ្ងន់ធ្ងរដល់ភាគីណាម្នាក់

^៩ ក្រមរដ្ឋប្បវេណីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ ២០០៧, មាត្រា៤១៤ កថាខ័ណ្ឌទី២ វាក្យខ័ណ្ឌទី១។

^{១០} ការរំលាយកិច្ចសន្យា, លោកមេធាវី ថន យូសៀង និងកញ្ញា ថន វ៉ាវ៉ាឌី, Fresh News។

^{១១} ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, មាត្រា៤១៤ កថាខ័ណ្ឌទី២ វាក្យខ័ណ្ឌទី២។

យ។ បន្ទាប់ពីការពិភាក្សា ភាគីទាំងពីរបានយល់ព្រមថា នឹងបញ្ចប់កិច្ចសន្យាលក់-ទិញសម្រាប់រថយន្តដែលនៅសល់ចំនួន ៣០០ គ្រឿង។ ពួកគេបានព្រមព្រៀងថា កិច្ចសន្យានឹងត្រូវរំលាយ ហើយក្រុមហ៊ុន B នឹងបង់ប្រាក់ត្រឹមតែរថយន្តដែលបានទទួលប៉ុណ្ណោះ ខណៈដែលក្រុមហ៊ុន A នឹងមិនត្រូវផ្គត់ផ្គង់រថយន្តបន្ថែមទៀត។ ដូច្នេះ កិច្ចសន្យាលក់-ទិញត្រូវបានរំលាយដោយការព្រមព្រៀងរបស់ភាគីទាំងពីរ ដោយគ្មានជម្លោះ ឬការទាមទារសំណងបន្ថែម។

៣.៣.២. ការរំលាយកិច្ចសន្យាដោយការណ៍ប្រធានសក្តិ

ប្រធានសក្តិ គឺជាព្រឹត្តិការណ៍ដែលកើតឡើងក្រៅពីឆន្ទៈ មិនអាចប៉ាន់ស្មានជាមុន និងមិនអាចជម្នះបាន។¹² លក្ខខណ្ឌនៃការមិនអាចព្យាករណ៍ទុកជាមុននេះបានធ្វើឲ្យភាគីមិនអាចគ្រប់គ្រងស្ថានភាពនោះបានឡើយដែលបណ្តាលឲ្យភាគីមិនអាចបំពេញកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនតាមការចែងក្នុងកិច្ចសន្យាបានឡើយ។ ឧទាហរណ៍នៃប្រធានសក្តិមានមរណភាពគ្រោះមហន្តរាយធម្មជាតិដូចជាទឹកជំនន់ញ័យដី ព្យុះធំៗ ភ្លើងឆេះ ជំនន់ភ្លៀងភាពចលាចលនយោបាយ ឬការផ្លាស់ប្តូរច្បាប់និងវិធានការរដ្ឋដែលធ្វើឲ្យការអនុវត្តកិច្ចសន្យាមិនអាចធ្វើទៅបាន។ វិធានការរដ្ឋដែលធ្វើឲ្យការអនុវត្តកិច្ចសន្យាមិនអាចធ្វើទៅបានសំដៅទៅលើ អស្ចារ្យមិករណ៍ សំដៅដល់ការដកហូតកម្មសិទ្ធិលើអចលនវត្ថុឬសិទ្ធិប្រកួតប្រជែងលើអចលនវត្ថុរបស់រូបវន្តបុគ្គល នីតិបុគ្គលឯកជន និងនីតិបុគ្គលសាធារណៈរួមមានដីសំណង់ និងដំណាំដាំដុះសម្រាប់បម្រើការស្ថាបនាស្ពាន និងពង្រីកហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវន្តសាធារណៈដែលបម្រើប្រយោជន៍សាធារណៈនិងផលប្រយោជន៍ជាតិព្រមទាំងផ្តល់នូវសំណងជាមុនដោយសមរម្យនិងយុត្តិធម៌។¹³ នៅពេលកើតមានប្រធានសក្តិដែលធ្វើឲ្យការអនុវត្តកិច្ចសន្យាមិនអាចធ្វើទៅបានទៀតភាគីអាចស្នើរំលាយកិច្ចសន្យាដើម្បីបញ្ចប់កាតព្វកិច្ចរវាងគ្នាដោយមិនត្រូវទទួលខុសត្រូវសំណងប្រសិនបើបានបញ្ជាក់ថាព្រឹត្តិការណ៍នោះពិតជាជាប្រធានសក្តិ។ ដូចនេះប្រធានសក្តិគឺជាមូលហេតុសំខាន់មួយដែលអាចនាំឲ្យមានការរំលាយកិច្ចសន្យាលក់-ទិញ ដោយមិនមានការទាមទារសំណងព្រោះវាជាព្រឹត្តិការណ៍ក្រៅពីឆន្ទៈក្រៅសមត្ថភាពនៃការអន្តរាគមន៍ និងការគ្រប់គ្រងរបស់ភាគី។

¹² សន្និដ្ឋានក្រុមប្រឹក្សាភិបាលស្តីពីការកែសម្រួលកិច្ចសន្យា «សន្និដ្ឋានក្រុមពាក្យច្បាប់ ខ្មែរ-អង់គ្លេស-បារាំង ផ្នែករដ្ឋប្បវេណី និងនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី» ឆ្នាំ ២០០៧, លេខរៀងទី១០០។

¹³ សន្និដ្ឋានក្រុម នៃច្បាប់ស្តីពី ការគ្រប់គ្រង ការប្រើប្រាស់ និងការចាត់ចែងលើទ្រព្យសម្បត្តិរដ្ឋ នស/រកម/១១២០/០៣០ ១២ វិច្ឆិកា ២០២០_ទំ.IV (ទំ. ២៣/២៣)។

ឧទាហរណ៍៖ នៅថ្ងៃទី ១២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២៣ លោក A បានចុះកិច្ចសន្យាលក់រថយន្តឲ្យលោក B ក្នុងតម្លៃ ៨០,០០០ ដុល្លារ ហើយបានកំណត់ថា ការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិ និងការទូទាត់ប្រាក់ពេញលេញត្រូវធ្វើនៅថ្ងៃទី ៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២៣។ បន្ទាប់ពីបានចុះកិច្ចសន្យា លោក B បានបង់ប្រាក់កក់ចំនួន ១០,០០០ ដុល្លារ ជាមុន ប៉ុន្តែ នៅថ្ងៃទី ១០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២៣ មានគ្រោះមហន្តរាយធម្មជាតិ (ទឹកជំនន់ធំ ឬរន្ទះបាញ់) បណ្តាលឲ្យមានអគ្គិភ័យឆាបឆេះឃ្លាំងស្តុករថយន្តរបស់លោក A ទាំងស្រុង ដែលធ្វើឲ្យរថយន្តដែលជាកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យានោះត្រូវខូចខាតទាំងស្រុង មិនអាចប្រើប្រាស់ ឬជួសជុលបានឡើយ។ ការបំផ្លាញនេះធ្វើឲ្យ គឺជាការផ្លាស់ប្តូរស្ថានភាពដែលភាគីទាំងពីរមិនអាចព្យាករណ៍ទុកជាមុន និងមិនអាចគ្រប់គ្រងបាន។ ដូច្នេះ នៅថ្ងៃទី ២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២៣ លោក A និងលោក B បានពិភាក្សាគ្នា ហើយទទួលស្គាល់ថាស្ថានភាពនេះជាករណី **ប្រធានសក្តិ** ដែលធ្វើឲ្យការអនុវត្តកិច្ចសន្យាមិនអាចធ្វើទៅបាន។ ភាគីទាំងពីរបានព្រមព្រៀងរំលាយកិច្ចសន្យាលក់-ទិញនេះ និងសម្រេចឲ្យលោក A សងប្រាក់កក់ ១០,០០០ ដុល្លារ ទៅលោក B វិញ។ ដូច្នេះ កិច្ចសន្យាត្រូវបានរំលាយដោយសារព្រឹត្តិការណ៍ប្រធានសក្តិ ដែលនៅក្រៅការគ្រប់គ្រង និងឆន្ទៈរបស់ភាគីទាំងពីរ។

III. នីតិវិធីនៃការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញលក់

១. ការរំលាយកិច្ចសន្យាដោយស្របច្បាប់

ការរំលាយកិច្ចសន្យាដោយស្របច្បាប់មិនមែនជាការសម្រេចចិត្តដោយចិត្តឯងនោះទេ ប៉ុន្តែត្រូវអនុវត្តតាមជំហានដែលច្បាប់កំណត់។

ក. លក្ខខណ្ឌនៃការរំលាយដោយសារការយឺតយ៉ាវ

យោងតាមក្រមរដ្ឋប្បវេណីមាត្រា ៣៩១ មុននឹងរំលាយកិច្ចសន្យាដោយស្របច្បាប់ ភាគីដែលរងគ្រោះត្រូវអនុវត្តតាមជំហាន៖

1. ការដាក់ឱសានវាទ៖ ត្រូវកំណត់រយៈពេលសមរម្យណាមួយ (ឧទាហរណ៍៖ ៧ ថ្ងៃ ឬ ១៥ ថ្ងៃ) ដើម្បីឱ្យភាគីម្ខាងទៀតបំពេញកាតព្វកិច្ច។
2. ការជូនដំណឹងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ៖ ប្រសិនបើផុតកំណត់ហើយនៅតែមិនអនុវត្ត ទើបសិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យាកើតឡើង។

ខ. ការរំលាយដោយមិនបាច់ដាក់ឱសានវាទ

យោងទៅតាមក្រមរដ្ឋប្បវេណីមាត្រា៣៩២ ក្នុងករណីខ្លះ ច្បាប់អនុញ្ញាតឱ្យរំលាយភ្លាមៗ ប្រសិនបើ៖

- _ កាតព្វកិច្ចនោះមិនអាចអនុវត្តបានជារៀងរហូត (ទំនិញត្រូវបំផ្លាញចោលទាំងស្រុង)។
- _ ភាគីម្ខាងទៀតបានប្រកាសយ៉ាងច្បាស់ថា ខ្លួនមិនអនុវត្តកិច្ចសន្យាជាដាច់ខាត។

— កិច្ចសន្យាមានកំណត់កាលបរិច្ឆេទច្បាស់លាស់ (ឧទាហរណ៍៖ ការកម្ចីងទិញរថយន្តដោយមានកំណត់ថ្ងៃច្បាស់លាស់ បើហួសថ្ងៃនោះ (ការអនុវត្តនៅពេលក្រោយគឺគ្មានន័យ)។

អានុភាពនៃការរំលាយ (មាត្រា ៣៩៥): នៅពេលកិច្ចសន្យាត្រូវបានរំលាយ ភាគីទាំងពីរត្រូវមានកាតព្វកិច្ចសងត្រឡប់វិញនូវអ្វីដែលខ្លួនបានទទួល។ ប្រសិនបើបានប្រាក់មក ត្រូវសងប្រាក់នោះវិញបូករួមទាំងការប្រាក់ចាប់ពីថ្ងៃដែលបានទទួល។ សិទ្ធិទាមទារសំណង (មាត្រា ៣៩៦): ទោះបីជាកិច្ចសន្យាត្រូវរំលាយក៏ដោយ ក៏ភាគីដែលរងគ្រោះនៅតែមានសិទ្ធិទាមទារ "សំណងខូចខាត" ពីភាគីដែលខុសបានដដែល។

២. ការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញលក់ដោយមិនស្របច្បាប់

ការរំលាយប្រភេទនេះកើតឡើងនៅពេលដែលភាគីម្ខាង ចង់បញ្ឈប់កិច្ចសន្យាដោយគ្មានមូលហេតុច្បាស់លាស់ ឬមិនបានធ្វើតាមនីតិវិធីច្បាប់ ដែលនាំឱ្យមានផលវិបាកគតិយុត្ត។

— ការបំពានកាតព្វកិច្ច (មាត្រា ៣៩៨): ប្រសិនបើភាគីម្ខាងរំលាយកិច្ចសន្យាដោយអំពើចិត្ត (គ្មានកំហុសភាគីម្ខាងទៀត) ភាគីនោះត្រូវទទួលខុសត្រូវលើសំណងខូចខាតចំពោះការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច។

— ការអនុវត្តចំពោះប្រាក់កក់ (មាត្រា ៥១៥): នេះជាចំណុចសំខាន់បំផុតក្នុងកិច្ចសន្យាទិញលក់

- កថាខណ្ឌទី២: ប្រសិនបើ អ្នកទិញ ជាអ្នកបោះបង់កិច្ចសន្យា (រំលាយមិនស្របច្បាប់) អ្នកលក់មានសិទ្ធិរឹបអូសយកប្រាក់កក់នោះ។
- កថាខណ្ឌទី៣: ប្រសិនបើ អ្នកលក់ ជាអ្នកបដិសេធមិនលក់វិញ (រំលាយមិនស្របច្បាប់) អ្នកលក់ត្រូវសងប្រាក់កក់ទៅអ្នកទិញវិញ "ទ្វេដង"។

— ការអនុវត្តដោយបង្ខំ (មាត្រា ៣៨៤): ភាគីរងគ្រោះមានសិទ្ធិប្តឹងទៅតុលាការ ដើម្បីបង្ខំឱ្យភាគីម្ខាងទៀតបំពេញកាតព្វកិច្ចតាមកិច្ចសន្យា ប្រសិនបើការរំលាយនោះមិនស្របតាមលក្ខខណ្ឌច្បាប់។¹⁴

IV. ផលប៉ះពាល់ក្រោយការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញលក់

ការរំលាយកិច្ចសន្យាលក់ទិញ អាចកើតក្រោមមូលហេតុដែលបានកំណត់ដោយបញ្ញត្តិមូលដ្ឋាន មូលហេតុនៃការរំលាយកិច្ចសន្យាលក់ទិញដោយបញ្ញត្តិពិសេស និងការរំលាយកិច្ចសន្យាលក់ទិញ ដោយឆន្ទៈរបស់ភាគី។

¹⁴ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី មាត្រា ៣៨៤។

១.ផលវិជ្ជមាន

ផលវិជ្ជមាននៃការរំលាយកិច្ចសន្យាលក់ទិញ រួមមានការដោះលែងភាគីទាំងសងខាងពីកាតព្វកិច្ច ការទាមទារវត្ថុ ឬប្រាក់ដែលបានបង់រួចមកវិញ និងការការពារសិទ្ធិស្របច្បាប់នៅពេលមានការបំពានកិច្ចសន្យាធ្ងន់ធ្ងរ។ វាជួយបញ្ចប់វិវាទដោយសន្តិវិធីតាមរយៈការព្រមព្រៀង និងអនុញ្ញាតឱ្យភាគីម្ខាងៗអាចស្វែងរកដៃគូថ្មី ឬវិនិយោគលើឱកាសផ្សេងទៀតបាន។

- **ការរួចផុតពីកាតព្វកិច្ច** ភាគីទាំងពីរដែលមានកាតព្វកិច្ចត្រូវអនុវត្តតាមកិច្ចសន្យាទៀតទេ។
- **បដិទាន** ភាគីអាចទាមទារយកប្រាក់ ឬវត្ថុដែលបានប្រគល់ឱ្យភាគីម្ខាងទៀតមកវិញ។
- **ដោះស្រាយវិវាទ** ជាឧបករណ៍ច្បាប់សម្រាប់ដោះស្រាយករណីដែលភាគីម្ខាងបំពានកិច្ចសន្យា។
- **ការការពារសិទ្ធិ** ជួយសង្គ្រោះភាគីម្ខាងទៀតពីការខូចខាតផលប្រយោជន៍ និងរងការប៉ះពាល់ដោយសារភាគីម្ខាងទៀតមិនគោរពកិច្ចសន្យា។

២.ផលអវិជ្ជមាន

ផលអវិជ្ជមាននៃការរំលាយកិច្ចសន្យាលក់ទិញ រួមមានការបាត់បង់ប្រាក់កក់ ឬប្រាក់រំលោះដែលបានបង់រួច កាតព្វកិច្ចសងសំណងខូចខាត (ការប្រាក់ ឬការខូចខាតផ្សេងៗ)និងការបាត់បង់សិទ្ធិកម្មសិទ្ធិលើទ្រព្យសម្បត្តិ។ ភាគីទាំងសងខាងត្រូវរំលឹកឡប់ទៅរកស្ថានភាពដើមវិញ ដែលអាចបង្កជាវិវាទផ្លូវច្បាប់ និងចំណាយពេលយូរ។

ផលវិបាកជាក់លាក់មានដូចជា៖

- **ចំពោះអ្នកទិញ**៖ អាចបាត់បង់រថយន្តដែលចង់បាន ត្រូវបាត់បង់ប្រាក់កក់ ឬត្រូវបង់ការប្រាក់/សងការខូចខាតប្រសិនបើខ្លួនជាអ្នកខុស។
- **ចំពោះអ្នកលក់**៖ អាចខាតបង់ពេលវេលាក្នុងការស្វែងរកអ្នកទិញថ្មី ត្រូវសងប្រាក់ដើមវិញ និងត្រូវចំណាយពេលដោះស្រាយវិវាទ។
- **ការបាត់បង់ទំនុកចិត្តរវាងគ្នា**៖ នៅពេលដែលឈានដល់ដំណាក់កាលនៃការរំលាយកិច្ចសន្យា នោះនឹងធ្វើឱ្យមានការបាត់បង់ទំនុកចិត្តរវាងគូរភាគីទាំងសងខាង ហើយក៏មិនអាចជឿជាក់ថានឹងអាចបន្តអនុវត្តកាតព្វកិច្ចនានានៅពេលអនាគតបាន។

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

ឆ្លងតាមការសិក្សាស្រាវជ្រាវ និងបកស្រាយខាងលើមក កិច្ចសន្យាទិញ-លក់រថយន្ត គឺជាកិច្ចសន្យាដែលមានសារៈសំខាន់ក្នុងការកំណត់សិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចរវាងអ្នកទិញ និងអ្នកលក់។ កិច្ចសន្យានេះជាមូលដ្ឋានផ្លូវច្បាប់ដែលធានាថាការធ្វើប្រតិបត្តិការទិញ-លក់ត្រូវបានអនុវត្តយ៉ាងត្រឹមត្រូវ និងមានភាពច្បាស់លាស់ដោយគោតរទៅតាមក្រមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ២០០៧។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ នៅក្នុងអនុវត្តជាក់ស្តែង អាចមានករណីដែលភាគីមួយ ឬភាគីទាំងពីរ មិនអាចអនុវត្តកាតព្វកិច្ចតាមលក្ខខណ្ឌដែលបានព្រមព្រៀងក្នុងកិច្ចសន្យា ដែលនាំឲ្យកើតមានការរំលាយកិច្ចសន្យា។

ប្រភេទនៃការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញ-លក់រថយន្តអាចរំលាយដោយកំណត់នៃច្បាប់ ការរំលាយកិច្ចសន្យាដែលកំណត់នៅក្នុងកិច្ចសន្យា ការរំលាយកិច្ចសន្យាដោយផ្អែកលើបញ្ញត្តិពិសេស និងមានការព្រមព្រៀងជាដើម។ ការរំលាយកិច្ចសន្យានេះអាចធ្វើទៅបានតែលើប្រភេទកិច្ចសន្យាអញ្ញមញ្ញតែប៉ុណ្ណោះដែលភាគីម្ខាងនៃកិច្ចសន្យាអញ្ញមញ្ញបានបំពានកិច្ចសន្យាធ្ងន់ធ្ងរមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន។ ជាពិសេសវាអាចកើតឡើងដោយមូលហេតុផ្សេងៗ ដូចជា ការបំពានលក្ខខណ្ឌកិច្ចសន្យា ការមិនអាចបំពេញកាតព្វកិច្ច ឬការព្រមព្រៀងរវាងភាគីទាំងពីរ។ នៅពេលមានការរំលាយកិច្ចសន្យា ភាគីទាំងពីរត្រូវតែគោរពតាមនីតិវិធី និងច្បាប់ដែលបានកំណត់ ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាប្រាក់ ការប្រគល់ទ្រព្យវិញ និងការទទួលខុសត្រូវផ្សេងៗដែលអាចកើតមាន។

ដោយឡែក ការយល់ដឹងអំពីលក្ខខណ្ឌ និងនីតិវិធីនៃការរំលាយកិច្ចសន្យា គឺមានសារៈសំខាន់សម្រាប់ការការពារសិទ្ធិ និងផលប្រយោជន៍របស់ភាគីទាំងពីរ។ ដូច្នេះ ភាគីដែលចូលរួមក្នុងការទិញ-លក់រថយន្ត គួរតែយកចិត្តទុកដាក់ និងសិក្សាឲ្យបានច្បាស់លាស់អំពីខ្លឹមសារនៃកិច្ចសន្យា មុនពេលធ្វើការព្រមព្រៀង ដើម្បីកាត់បន្ថយជម្លោះ និងធានាថាប្រតិបត្តិការនោះប្រព្រឹត្តទៅដោយសុវត្ថិភាព និងស្របតាមច្បាប់។

អនុសាសន៍

ក្រោយពីបានធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវ និងឆ្លងកាត់ការតាត់តែងអត្ថបទមួយនេះក្រោមប្រធានបទដែល មានចំណងជើងថា “ការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញ លក់ថយន្ត” យើងខ្ញុំឃើញថាការរំលាយកិច្ចសន្យាទិញ-លក់ថយ ន្ត គឺមានសារៈសំខាន់ណាស់ក្នុងការធានាសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចរបស់ភាគីអ្នកទិញ និងអ្នកលក់។ ដូច្នេះ មុន ពេលចុះហត្ថលេខាលើកិច្ចសន្យា ភាគីទាំងពីរគួរតែសិក្សាខ្លឹមសារនៃកិច្ចសន្យាឱ្យបានច្បាស់លាស់ ដើម្បីយល់ ដឹងអំពីលក្ខខណ្ឌ និងកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន។ ការយល់ដឹងច្បាស់លាស់អំពីកិច្ចសន្យា នឹងជួយកាត់បន្ថយការ យល់ច្រឡំ និងជម្លោះដែលអាចកើតមាននៅពេលក្រោយ។

លើសពីនេះ អ្នកទិញគួរតែពិនិត្យស្ថានភាពរថយន្ត និងឯកសារកម្មសិទ្ធិឱ្យបានត្រឹមត្រូវមុនពេលធ្វើការ ទិញ ដើម្បីធានាថារថយន្តនោះគ្មានបញ្ហាផ្នែកបច្ចេកទេស ឬបញ្ហាផ្លូវច្បាប់។ ខណៈដែលអ្នកលក់ក៏គួរតែបង្ហាញ ព័ត៌មានពិតប្រាកដអំពីស្ថានភាពរថយន្ត ដើម្បីរក្សាភាពស្មោះត្រង់ និងទំនុកចិត្តរវាងភាគីទាំងពីរ។

ជាមួយគ្នានេះផងដែរ ភាគីទាំងពីរគួរតែគោរព និងអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនតាមលក្ខខណ្ឌដែលបាន កំណត់ក្នុងកិច្ចសន្យា។ ក្នុងករណីមានជម្លោះកើតឡើង ភាគីទាំងពីរគួរតែព្យាយាមដោះស្រាយតាមរយៈការ ពិភាក្សា និងការសម្របសម្រួលដោយសន្តិវិធី មុននឹងយកបញ្ហាទៅដោះស្រាយតាមនីតិវិធីផ្លូវច្បាប់។ ដូច្នេះ ការ យកចិត្តទុកដាក់ និងការយល់ដឹងអំពីច្បាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការទិញ-លក់ថយន្ត នឹងជួយធានាថាប្រតិបត្តិការនោះ ប្រព្រឹត្តទៅដោយសុវត្ថិភាព និងមានប្រសិទ្ធភាព។

ជាទីចុងបញ្ចប់ ការរំលាយកិច្ចសន្យា និងអាចជាវិធីសង្គ្រោះដ៏ល្អមួយដល់ជនរងគ្រោះនៅពេលដែល ភាគីនៃកិច្ចសន្យាបានបង្កើតកិច្ចសន្យាមួយដែលមិនមានភាពច្បាស់លាស់និងមិនមានខសន្យាមួយចំនួនពីការ ព្យាករណ៍ទុកជាមុននៅពេលភាគីម្ខាង នៃកិច្ចសន្យាអញ្ញមញ្ញបានបំពានកិច្ចសន្យាយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ក្នុងការអនុវត្ត កាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួននោះភាគីដែលរងការខូចខាតនៅផលប្រយោជន៍ អាចនឹងមិនមានឱកាសការសងត្រឡប់ មកវិញនូវសំណងការខូចខាត។

គន្ថនិទ្ទេស

ក្រុមរដ្ឋប្បវេណី លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០ ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៧។

ក្រុមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី លេខ នស/រកម/០៧០៦/០២១ ប្រកាសឲ្យប្រើថ្ងៃទី២៧ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ២០០៧។

ការរំលាយកិច្ចសន្យា, លោកមេធាវី ថន យូសៀង និងកញ្ញា ថន វ៉ាវ៉ាឌី, Fresh News។

សន្ទានុក្រមផ្នែករដ្ឋប្បវេណីដកស្រង់ពី «សន្ទានុក្រមពាក្យច្បាប់ ខ្មែរ-អង់គ្លេស-បារាំង ផ្នែករដ្ឋប្បវេណី និង
នីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី» ឆ្នាំ២០០៧, លេខរៀងទី១០០។

សន្ទានុក្រម នៃច្បាប់ស្តីពី ការគ្រប់គ្រង ការប្រើប្រាស់ និងការចាត់ចែងលើទ្រព្យសម្បត្តិរដ្ឋ នស/រកម/១១២០/
០៣០ ១២ វិច្ឆិកា ២០២០ ទំ.IV (ទំ. ២៣/២៣)

សមិទ្ធផលនៃគម្រោងរបស់ប្រព័ន្ធច្បាប់, និងតុលាការ, ក្រុមរដ្ឋប្បវេណី និងក្រុមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី, ភាគ១

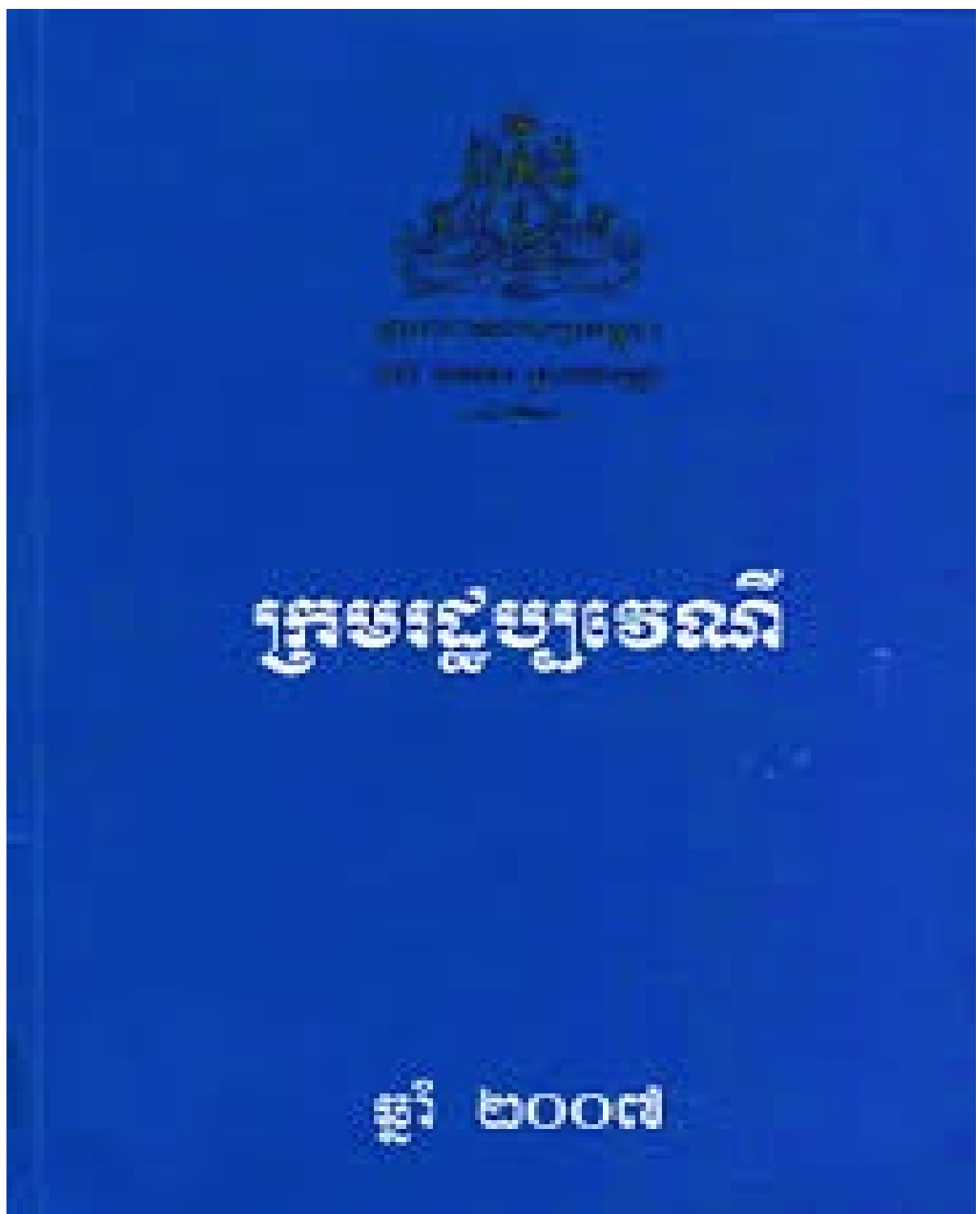
(ភ្នំពេញ៖ ក្រសួងយុត្តិធម៌បោះពុម្ពលើក ទី ១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥)

សាស្ត្រាចារ្យ ជិន វណ្ណារ៉ា, នីតិកិច្ចសន្យា, ឆ្នាំ២០១៣, ទំព័រទី ១៧៧-១៧៨

សេចក្តីពន្យល់អំពីក្រុមរដ្ឋប្បវេណី ទំព័រ ១៧៦។

ឧបសម្ព័ន្ធ

សេចក្តីពន្យល់ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី តាង ១

រៀបចំដោយ

ក្រុមការងារនៃអគ្គនាយកដ្ឋានបណ្តុះបណ្តាល
នៅសាលាបន្តវិទ្យាប្រចាំក្រុងនៃរាជធានីភ្នំពេញដើម្បីគ្រប់គ្រងការ

ការងារប្រឆាំងនឹងការរំលោភបំពាន

ការងារប្រឆាំងនឹងការរំលោភបំពាន

កថាខណ្ឌទី ៤

ការវិភាគយកចិត្តទុកដាក់សន្យា

១. ប្រភពនៃសិទ្ធិវិភាគយកចិត្តទុកដាក់សន្យា

ការវិភាគយកចិត្តទុកដាក់សន្យា សំដៅទៅលើសកម្មភាពឯកភាពគ្នា ដែលធ្វើឱ្យភាគីទាំងសងខាងបង្កើតកិច្ចសន្យា - កិច្ចបញ្ជាក់នៅក្នុងកិច្ចសន្យា លើកលែងតែកិច្ចសន្យាឯកភាពគ្នា (មាត្រា ៤១១ កថាខណ្ឌទី ១) ។ ការវិភាគយកចិត្តទុកដាក់សន្យា ធ្វើឱ្យមានអានុភាពជាឯកភាពគ្នា ហើយមិនចាំបាច់មានការព្រមព្រៀងពីភាគីម្ខាងទៀតទេ ព្រោះវាជាសកម្មភាពឯកភាពគ្នា (មាត្រា ៣១២) ។

មានប្រភពមួយចំនួន សម្រាប់សិទ្ធិវិភាគយកចិត្តទុកដាក់សន្យា

១.១. សិទ្ធិវិភាគយកចិត្តទុកដាក់សន្យា ដែលបានកំណត់នៅក្នុងច្បាប់

សិទ្ធិវិភាគយកចិត្តទុកដាក់សន្យា ដែលបានកំណត់នៅក្នុងច្បាប់ ត្រូវបានបញ្ចូលឡើងដោយមាត្រា ៤០៧ ដល់ ៤១៣ ។ ឧទាហរណ៍ ក្នុងករណីដែល គ មិនបានប្រគល់នូវកម្មវត្ថុក្នុងអំឡុងពេលសមរម្យ នៅក្រោយការសម្រេចចិត្តទេ ទោះបីជាមានការដាស់តឿនរបស់ ខ នោះ ខ អាចលើកឡើងពីការវិភាគយកចិត្តទុកដាក់សន្យាបាន ។ នៅក្នុងករណីនេះ ការវិភាគយកចិត្តទុកដាក់សន្យារបស់ ខ ត្រូវបានអនុវត្ត ដោយផ្អែកលើមាត្រា ៤០៨ កថាខណ្ឌទី ១ ចំណុច ក ។

១.២. សិទ្ធិវិភាគយកចិត្តទុកដាក់សន្យា ដែលបានកំណត់នៅក្នុងកិច្ចសន្យា

សិទ្ធិវិភាគយកចិត្តទុកដាក់សន្យា ដែលបានកំណត់នៅក្នុងកិច្ចសន្យា គឺជាសិទ្ធិវិភាគយកចិត្តទុកដាក់សន្យា ដែលភាគីម្ខាង ឬ សងខាង អាចវិភាគយកចិត្តទុកដាក់សន្យាបាន ដោយផ្អែកលើកិច្ចសន្យានោះផ្ទាល់តែម្តង ។ ឧទាហរណ៍ ប្រសិនបើភាគីបានធ្វើការព្រមព្រៀងគ្នាទៅក្នុងកិច្ចសន្យាជាមុនថា “ អ្នកទិញអាចវិភាគយកចិត្តទុកដាក់សន្យាជាឯកភាពគ្នា នៅពេលណាក៏បាន ក្នុងរយៈពេល ១ សប្តាហ៍ ក្រោយពេលប្រគល់នូវកម្មវត្ថុ ” ដូច្នេះ អ្នកទិញអាចវិភាគយកចិត្តទុកដាក់សន្យាបានតាមលក្ខខណ្ឌ ដែលមានចែងនៅក្នុងកិច្ចសន្យានោះផ្ទាល់តែម្តង ។

អានុភាព ឬ វិធីក្នុងការអនុវត្តសិទ្ធិវិភាគយកចិត្តទុកដាក់សន្យា គឺត្រូវអនុវត្តដូចគ្នាទៅនឹងសិទ្ធិវិភាគយកចិត្តទុកដាក់សន្យា ដែលបានកំណត់នៅក្នុងច្បាប់ លើកលែងតែភាគីបានព្រមព្រៀងគ្នាផ្សេងពីនេះ (មាត្រា ៤១៤ កថាខណ្ឌទី ១) ។

១.៣. សិទ្ធិវិភាគយកចិត្តទុកដាក់សន្យា ចោលផ្អែកទៅលើចេតនាចិត្តសេស

បញ្ញត្តិមួយចំនួននៅក្នុងកិច្ចសន្យាសំខាន់ៗ បានចែងអំពីសិទ្ធិវិភាគយកចិត្តទុកដាក់សន្យាពិសេស នៅក្នុងកិច្ចសន្យាទីមួយៗ ។ មាត្រា ៦៤៧ ទាក់ទងនឹងអណត្តិ និង មាត្រា ៦៦៣ ទាក់ទងនឹងកិច្ចសន្យាម៉ោក គឺជាឧទាហរណ៍ នៅក្នុងចំណុចនេះ ។ ការវិភាគយកចិត្តទុកដាក់សន្យាតាមបញ្ញត្តិពិសេសទាំងនេះ នឹងត្រូវបានលើកយកមកសិក្សាលម្អិត នៅពេលសិក្សាពីកិច្ចសន្យាសំខាន់ៗ ។

- ១៧៦ -

